

RVOB Café Natura 2000: rem of redding?

Populair kun je Natura 2000 niet noemen in de bouwsector.

De Europese regeling die op dit moment 162 Nederlandse natuurgebieden beschermt zou veel plannen frustreren, ook plannen die de natuur per saldo ten goede komen. Ook sommige natuurbeschermers wijzen erop dat het draagvlak voor natuurbescherming door de regeling wordt ondermijnd. Hoog tijd om Natura 2000 tijdens het RVOB Café eens onder de loep te nemen.

Michiel G.J. Smit

Henri Kool, programmadirecteur Natura 2000 bij het ministerie van LNV heeft de moeilijke taak om voor een gezelschap met veel planners, ontwikkelaars en bouwers uit te leggen hoe de regeling in elkaar zit en waarom het loopt zoals het loopt. Allereerst door de bijdrage van Natura 2000 om natuurbescherming onder de aandacht te brengen. Natura 2000 valt onder de Natuurbeschermingswet en regelt dat natuurbescherming een volwaardige plek bij belangenafwegingen in gebiedsontwikkeling heeft. Een extra inspanning die hard nodig is want de biodiversiteit neemt nog altijd af. Wellicht denk je dan niet meteen aan Nederland, maar hoewel Nederland maar een klein natuurareaal heeft (in absolute cijfers, maar ook als percentage van het grondgebied), heeft ons land biotopen en (onder)soorten die uniek in Europa zijn. Daarbij valt onder meer te denken aan de grote vuurvlieder, de Noordse woelmuis en de lepelaar.

Op het oog een redelijke regeling

Natura 2000 is dus een Europese poging de achteruitgang van de biodiversiteit te keren en ligt in zekere zin in het verlengde van de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Het Neder-

landse natuurbeleid is in 1990 met de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) al ingesteld. De 162 Natura 2000-gebieden zijn eveneens aangewezen door de minister van LNV. Daarbij is zoveel mogelijk aangesloten op de EHS-structuur, grofweg de helft van de EHS gebieden zijn opgenomen onder Natura 2000. Bij de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden is dus rekening gehouden met bestaand natuurbeleid. Dit mede om de toch al hoge regeldruk niet onnodig te laten toenemen. Daarnaast is er het Europese uitgangspunt dat partijen niet het onmogelijke van elkaar kunnen vragen bij de uitvoering van plannen, en daar is 'Brussel' het mee eens.

Hoe kan het dan dat er toch zoveel weerstand is tegen de regeling? Henri Kool wijst enkele oorzaken aan. 'Allereerst moeten we er nog steeds aan wennen dat natuur een net zo harde factor in de besluitvorming is geworden als bijvoorbeeld bouwbelangen. Bovendien loopt Nederland qua tempo voorop met de uitvoering van de regeling. De waarneming dat in andere Europese landen knelpunten nauwelijks spelen klopt dus, maar die landen krijgen er in een later stadium zeker nog mee te maken. Al zullen andere landen vooral tegen eigen obstakels oplopen. Nederland heeft dan al veel nuttige ervaring opgedaan, bijvoorbeeld met een meer proactief planproces, waarbij natuurbelangen van begin af aan volwaardig worden meegenomen. En het ontwikkelen van een maatwerkpaak voor plannen die te maken hebben met Natura 2000.'

Dat neemt niet weg dat veel plannen op dit moment keihard tegen Natura 2000 oplopen. Voor een deel komt dat doordat de regeling een '1.0-versie' is, die nog moet worden bijgesteld aan de hand van

ervaringen in de praktijk. Daarnaast is de stikstofproblematiek erg hardnekkig in Nederland en dat is een van de waarden die in Natura 2000-gebieden niet verder mag stijgen bij ruimtelijke ingrepen. Een vrijwel onmogelijke opgave, want ieder rund of auto extra betekent weer meer stikstof. Tenslotte is het lastig dat de Natura 2000-wetgeving in een aparte procedure is opgenomen, los bijvoorbeeld van de EHS-procedure. Dat zorgt voor juridische complicaties. Kool: 'Het is destijds een bewuste keuze geweest om niet het hele EHS-beschermingsregime bij Brussel onder te brengen, maar slechts een gedeelte.'

Niet met de wet maar vanuit het hart

Frans Evers, voorheen hoofd directeur van Natuurmonumenten, maar ook nu nog actief als natuurbeschermer, betreurt het dat de EHS en Natura 2000 in een apart regime terecht zijn gekomen. 'Het zorgt voor veel afstemmingsproblemen, terwijl Natura 2000 de EHS juist had kunnen ondersteunen. Vroeger vertelde ik in het buitenland met trots over de Nederlandse EHS-aanpak, maar die boodschap komt sinds de komst van Natura 2000 niet meer over. Dat is eigenlijk vreemd, want bescherming van de biodiversiteit is toch goed uit te leggen en wordt door steeds meer mensen belangrijk gevonden.' In plaats daarvan is een praktijk aan het ontstaan waarbij vanuit een rationele, juridische houding wordt gekeken hoe een plan binnen de natuurbeschermingswetgeving kan worden gerealiseerd. Helemaal verkeerd, volgens Evers. 'Als het een zaak wordt van de wet uitvoeren, heb je als natuurbeschermer eigenlijk al verloren. Natuurbescherming is iets wat je vanuit het hart moet doen.'

Over de stikstofproblematiek kan Piet Jansen, gedeputeerde bij de provincie Overijssel, meepraten. 'Vrijwel ieder boerenbedrijf heeft ermee te maken. Het is bijna onmogelijk om aan te tonen dat een bedrijfsuitbreiding geen hogere stikstofwaarden in Natura 2000-gebieden tot gevolg heeft. Daardoor hebben wij de laatste tijd bijna geen vergunningen kunnen afgeven. Nu komt de vergunningverlening weer op gang doordat we een beleidskader stikstof hebben geformuleerd, uiteindelijk zonder steun van LTO maar met steun van Overijsselse natuur- en milieuorganisaties. Het is echter wel een kwetsbare weg want het kan weer stil komen te liggen als iemand met succes bezwaar maakt.' Henri Kool is zich ook bewust van de stikstofproblematiek. 'Stikstof is momenteel de grote "show stopper". We werken uit alle macht aan een oplossing en we zijn er nu heel dichtbij. Vergeet echter niet dat we het stikstofprobleem al dertig jaar met ons mee dragen.'

Tweede Maasvlakte

Ronald Paul, directeur van de projectorganisatie van de Tweede Maasvlakte, is ervaringsdeskundige op het gebied van Natura 2000 in grootschalige gebiedsontwikkeling. Als er één groot project is dat heeft geworsteld met natuur- en milieubelangen, dan is het de Tweede Maasvlakte wel. Uiteindelijk is het gelukt om een plan met steun van de meeste natuur- en milieuorganisaties te ontwikkelen, maar de afstemming met het Natura 2000-traject zorgt voor vertraging. Het is niet verwonderlijk dat Paul kritisch is op de regeling. 'Mensen die iets positiefs willen doen voor de natuur in het gebied, worden afgeremd door de wetgeving. Het lijkt erop dat we eerst allemaal subwetgeving in werking hebben gesteld

voordat de hoofdwetgeving goed op orde is. Het is bovendien heel statische wetgeving, die weinig speelruimte biedt voor nieuwe ontwikkelingen en oplossingen. Ik kan en wil het niet meer uitleggen waarom zaken vertragen door Natura 2000. Laten we met zijn allen gewoon erkennen dat we het niet op orde hebben.'

Peter Ruigrok, directeur van Lips Development, ziet nog niet zo één, twee drie een oplossing in het verschiet. 'Het is niet zo dat we geen oog hebben voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, integendeel. Ontwikkelaars moeten dit probleem oppakken, maar dat kost geld en er zijn bijna geen terugverdienmogelijkheden. Die component mis ik bij Natura 2000: je kunt wel compensatiemitigatiemaatregelen vragen, maar die kun je niet realiseren als er geen gezonde economische drager onder het project zit.' Ronald Paul voegt nog een punt van kritiek toe op de compensatie- en mitigatieregeling uit Natura 2000. 'Bij de Tweede Maasvlakte speelt het compenseren van zure deposities. Dat willen we samen aanpakken, waardoor we grotere eenheden natuur kunnen realiseren. Maar onder het huidige regime lukt dat niet, elk bedrijf wordt individueel benaderd, met "postzegelcompensatie" tot gevolg.'

Door met de huidige regeling

De opvatting dat Natura 2000 voor hoofdbreken zorgt, is door deze bijeenkomst niet veranderd. Wel zijn de belangrijkste knelpunten boven tafel gekomen en is duidelijk dat er hard gewerkt wordt aan oplossingen. De suggestie uit de zaal van Herman Schartman (Schaalsprong Almere) om Natura 1.0 terug te draaien naar 0.0 en maar opnieuw te beginnen, wordt verworpen door Henri Kool.

'We kunnen niet meer onder de huidige regeling uit want er liggen al een paar bindende rechterlijke uitspraken. En we moeten ook niet denken dat het met de natuur in ons land wel goed komt zonder extra regeling. Het verleden heeft juist aangetoond dat het zonder regeling verder achteruitgaat met de natuur.' Dat is misschien wel de winst van deze bijeenkomst: struisvogels werden niet waargenomen in de RVOB-biotop.

Het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) realiseert ruimtelijke en financiële doelen voor het Rijk. We doen dat door (gebieds)ontwikkeling, beheer, aan- en verkoop van rijksgronden en- gebouwen.

Het RVOB-Café is een ontmoetingsplek en platform waar we kennis en ervaringen uitwisselen en debatteren over projecten en daaraan verwante onderwerpen. Het RVOB-Café is eens in het kwartaal.